

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مشاور همراه آموزگار و اولیا

(مدیریت مشکلات رفتاری و هیجانی شايع کودکان و نوجوانان در خانه و مدرسه)

ترجمہ اور تالیف:

نعمت محمدی پور ریگ، - نید کاظم حسینی

اداره کل آموزش و پرورش گیلان

معاونت آموزش ابتدایی و معاونت پرورشی و فرهنگی

زمستان ۱۳۹۶

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان

مشاور همراه آموزگار و اولیا: (مدیریت مشکلات رفتاری و هیجانی شايع کودکان و نوجوانان در خانه و مدرسه) / نعمت محمدی پورریک، سید کاظم حسینی؛ [به سفارش] وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان، معاونت آموزش ابتدایی و معاونت فرهنگی و پرورشی.

رشت : نشر بلور، ۱۳۹۶.

مشخصات نشر

ص: ۲۴۴

مشخصات ظاهری

۹۷۸-۶۰۰۰۳۰۶-۶۳۹-۷

شابک

وضعیت فهرست نویسی : فیا

عنوان دیگر : مدیریت مشکلات رفتاری و هیجانی شايع کودکان و نوجوانان در خانه و مدرسه.

موضوع : شاگردان -- روان شناسی

موضوع : Students -- Psychology

موضوع : اختلالات رفتاری در کودکان

موضوع : Behavior disorders in children

موضوع : اختلالات رفتاری در نوجوانان

موضوع : Behavior disorders in adolescence

موضوع : مشکلات عاطفی کودکان

موضوع : Emotional problems of children

موضوع : مشکلات عاطفی نوجوانان

موضوع : Emotional problems of teenagers

موضوع : معلمان - روابط با دانش آموزان -- جنبه های روان شناسی

موضوع : Teacher-student relationships -- Psychological aspects

شناسه افزوده : محمدی پورریک، نعمت / ۱۳۵۰

شناسه افزوده : حسینی، کاظم / ۱۳۵۰

شناسه افزوده : ایران، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان، معاونت پرورشی

شناسه افزوده : ایران، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان، معاونت آموزش ابتدایی

رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ م/۳ LB ۱۱۱۷

رده بندی دیویی : ۱۸۱/۳۷۲

شماره کتابشناسی ملی : ۵۰۷۴۷۶۲

صاحب امتیاز: اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان

شورای سرپرستی: مهدی حاجتی (مدیرکل)، سیروس محمدی (معاون امور ابتدایی)، سید کاظم حسینی (معاون پرورشی و فرهنگی)

نام کتاب: مشاور همراه آموزگار و اولیا

تهیه کننده: معاونت آموزش ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان

ویراستار: هنگامه صفریور

گرافیکست و صفحه آرا: فرید فرهنگی

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: مهرآذر

شمارگان: ۱۰۰۰۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶، نوبت اول

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان می باشد. چاپ و انتشار و کپی برداری از آن به هر عنوان بدون مجوزهای لازم از آن اداره کل میسر نخواهد بود.

- ۱۳.....آموزش احترام به والدین
- ۱۳.....احترام به والدین از نگاه قرآن و احادیث معصومین (ع)
- ۱۴.....نقش معلمان در آموزش احترام به والدین
- ۱۴.....ناخن جویدن (Nail biting)
- ۱۵.....شیوه های درمان
- ۱۷.....دزدی (Stealing)
- ۱۷.....عوامل و علل دزدی
- ۱۸.....روش های پیشگیری و درمان
- ۲۰.....حسادت در کودکان (Jealousy)
- ۲۱.....علل و عوامل پیدایش حسادت
- ۲۲.....روش درمان
- ۲۳.....دروغگویی در کودکان (Lying)
- ۲۴.....علل دروغگویی
- ۲۵.....شیوه های درمان
- ۲۵.....مدرسه هراسی (School phobia) یا فرار از مدرسه (Truancy from School)
- ۲۷.....روش های پیشگیری و درمان
- ۲۸.....چند تکنیک مناسب تربیتی در کار با کودکان و نوجوانان
- ۳۲.....اضطراب جدائی (Separation Anxiety) در کودکان و نوجوانان

۳۴	علل به وجود آمدن اختلال اضطراب جدایی
۳۵	درمان و کمک به کودکان یا نوجوانان مبتلا به اختلال اضطراب جدایی
۳۸	کودکان کم توجه و بیش فعال (ADHD)
۳۸	ویژگی های کم توجهی
۳۹	ویژگی های بیش فعالی / تکانشگری
۴۲	مقیاس درجه بندی ADHD
۴۳	رژیم غذایی
۴۵	تأثیر فلزات سنگین
۴۶	ورزش و فعالیت ها ، بدن
۴۶	تلویزیون و بازی های کامپیوتری
۴۷	خواب و برنامه خوابیدن
۴۸	مدیریت رفتار کودکان کم توجه و بیش فعال
۵۰	آموزش کنترل خشم
۵۲	کنترل بی نظمی
۵۲	آموزش مهارت ساماندهی به کودکان
۵۲	مدیریت اتاق کودک
۵۳	تنظیم فعالیت ها
۵۴	مدیریت زمان
۵۵	موفقیت در کلاس درس
۵۷	اعمال محدودیت ها
۵۹	پرورش شعور اجتماعی
۶۰	پدیده خشونت (Violence) در کودکان و نوجوانان مدارس

- ۶۰..... ویژگی‌های کودکان خشونت‌گرا.
- ۶۱..... ویژگی‌های کودکان قربانی خشونت.
- ۶۱..... طعمه‌های مناسب قربانی شدن.
- ۶۱..... خشونت پدیده‌ای ذاتی یا اکتسابی؟
- ۶۲..... دوام خشونت.
- ۶۲..... نشانه‌های قربانیان خشونت در مدرسه.
- ۶۳..... خشونت در پسران و دختران.
- ۶۴..... مقابله با خشونت.
- ۶۴..... آموزش راه‌های مقابله با خشونت کودکان.
- ۶۵..... توصیه به والدین برای مقابله با خشونت.
- ۶۵..... برنامه‌های مدرسه برای مبارزه با خشونت.
- ۶۶..... مهارت نه گفتن حرفه‌ای برای بزرگترها (سمان و والدین).
- ۶۸..... اختلالات یادگیری (Learning Disorders).
- ۷۲..... اختلالات دیکته نویسی.
- ۷۳..... تشخیص اختلالات دیکته نویسی.
- ۷۳..... راهبردهایی برای درمان اختلالات دیکته نویسی.
- ۷۶..... شیوه استاندارد دیکته گفتن.
- ۷۸..... مشکلات دیکته نویسی.
- ۸۷..... مشکلات مربوط به آموزش.
- ۸۹..... توصیه کلی برای از بین بردن ضعف دیکته دانش آموزان.
- ۹۰..... اصول دهگانه تعریف و تمجید سازنده.

- ایجاد انگیزه (Motivation) در کودکان..... ۹۲
- تکالیف درسی، مشکلات و راهکارها..... ۹۶
- تلویزیون، تبلت، گوشی و کامپیوتر..... ۹۹
- تکنیک‌های آرام سازی (Relaxation) در کودکان..... ۱۰۱
- آموزش زمان سکوت..... ۱۰۳
- آموزش روش تنفس..... ۱۰۳
- آموزش شنیدن کردن تدریجی ماهیچه‌ها..... ۱۰۵
- تربیت جنسی و مسائل مرتبط با آن، در کودکان و نوجوانان..... ۱۰۹
- تربیت جنسی یا آموزش جنسی؟..... ۱۱۱
- به سوالات جنسی کودک چه جوابی و چرا؟ پاسخ دهیم؟..... ۱۱۱
- وقتی کودک متوجه تفاوت‌های آناتومی بدن شده نترسد..... ۱۱۲
- وقتی کودک به کنجکاوی جنسی آلت خود مشغول است..... ۱۱۲
- نوازش کودک هم حد و مرزی لازم دارد..... ۱۱۳
- مراحل رشد جنسی کودکان و نوجوانان..... ۱۱۴
- نقش والدین در تربیت جنسی فرزندان..... ۱۱۸
- نقش مدرسه در تربیت جنسی..... ۱۲۰
- چگونگی پاسخ دهی مربیان و معلمان به سوالات جنسی دانش آموزان..... ۱۲۴
- مهارت‌های اصلاح و تغییر رفتار کودکان و نوجوانان..... ۱۲۵
- مهارت‌های مربوط به افزایش رفتارهای مطلوب و مناسب..... ۱۲۵
- مهارت‌های مربوط به کاهش رفتارهای نامطلوب و نامناسب..... ۱۲۸
- افکار پسیکوتیک (Psychotic)..... ۱۳۴

- ۱۳۶..... هذیان‌ها.
- ۱۰۲..... افکار خودکشی و دیگر کشی.
- ۱۴۷..... درمان‌های مختلف افراد سایکوتیک.
- ۱۴۷..... رفتارهای پرخطر در نوجوانان.
- ۱۴۹..... عوامل به وجود آورنده رفتار پرخطر.
- ۱۵۱..... راهکارهای پیشنهادی.
- ۱۵۵..... **لجبازی در کودکان**.
- ۱۵۷..... علل لجبازی.
- ۱۵۷..... درمان لجبازی.
- ۱۵۸..... **کمرویی (Shyness)**.
- ۱۵۹..... ویژگی‌های افراد کمرو.
- ۱۵۹..... علل کمرویی.
- ۱۶۰..... راهکارهای پیشگیری از کمرویی.
- ۱۶۱..... سر صحبت باز کردن با دیگران و فواید آن.
- ۱۶۲..... بهبود مهارت‌های مکالمه ای.
- ۱۶۳..... یادگیری تحمل طردشدگی.
- ۱۶۴..... راهکارهای مناسب درمانی کمرویی.
- ۱۶۷..... **گوشه‌گیری (Isolation)**.
- ۱۶۷..... دلایل گوشه‌گیری.
- ۱۶۸..... روش‌های پیشگیری از گوشه‌گیری.
- ۱۶۹..... روش‌های درمان کودکان گوشه‌گیر و منزوی.

۱۷۰ ترس در کودکان (Fear)

۱۷۰ علائم و نشانه‌های ترس

۱۷۰ دلایل و منشاء ترس

۱۷۲ روش‌های درمان ترس

۱۷۳ تیک‌های عصبی (Tics)

۱۷۵ اشتباهات رایج درباره تیک‌ها

۱۷۶ دلایل و علل بروز تیک

۱۷۷ روش‌های درمان تیک‌ها

۱۸۰ وسواس‌ها در کودکان: وجه‌انان

۱۸۳ وسواس‌ها در طول تحول

۱۸۵ دلایل و علل پدیدآوری و بروز وسواس

۱۸۵ روش‌های درمان وسواسی‌ها

۱۸۸ لکنت زبان در کودکان

۱۸۹ میزان شیوع لکنت زبان

۱۸۹ مشخصات بالینی لکنت زبان

۱۹۰ مراحل مختلف لکنت زبان

۱۹۱ عوامل مؤثر در بروز لکنت زبان کودکان

۱۹۲ نقش خانواده در پیشگیری و کاهش لکنت زبان و ناروانی‌های کلامی کودکان

۱۹۳ نقش آموزگاران در پیشگیری و کاهش لکنت زبان و ناروانی‌های کلامی کودکان

۱۹۶ روش‌های درمانی لکنت زبان

۱۹۹ مدیریت خشم و عصبانیت

۲۰۰	چگونه خود را عصبانی می‌کنیم؟
۲۰۲	رابطه عصبانیت با سایر هیجانات
۲۰۲	راهبردهای فوری کنترل خشم و عصبانیت
۲۰۵	راهبردهای بلند مدت خشم و عصبانیت
۲۱۴	مدیریت پنج مرحله‌ای خشم و عصبانیت
۲۱۹	سوگ و سوگواری (Greiving) در کودکان
۲۲۰	عوامل بوجود آورنده واکنش های سوگ در کودکان
۲۲۱	برخی از اسسوره ها و نگاشته های غلط در مورد پدیده سوگ در کودکان
۲۲۴	مدیریت فرآیند سوگ: ارائه پاسخ به سوالات کودکان
۲۲۸	برقراری نظم و انضباط در کودکان
۲۲۹	نکات مهم در برقراری نظم و انضباط در کودکان و نوجوانان
۲۳۰	روش صحیح برقراری نظم و انضباط
۲۳۰	گام‌های عملی در نظم آموزی
۲۳۲	چگونه با بی‌انضباطی کودک برخورد کنیم؟
۲۳۵	چگونگی نظم آموزی به کودکان دبستانی ۶ تا ۱۲ ساله
۲۳۶	چگونگی نظم آموزی به نوجوانان ۱۳ تا ۱۸ سال
۲۳۸	زبان بدن مناسب برای معلم در کلاس درس
۲۴۰	منابع

تحول بنیادین در آموزش و پرورش، تحولی عمیق و ریشه‌ای است که به تحول در مفاهیم نظری، روندها و فرایندها، نقش‌ها و کارکردها و رویکردها منجر خواهد شد. در تحول بنیادین نوع نگاه به معلم، کتاب، مدرسه، کلاس درس و به ویژه دانش آموز دگرگون خواهد شد. این نگاه، معلم را در قله می‌بیند و همه شرایط و امکانات را برای الگو پذیری و تأسی دانش آموز به معلم، جهت دستیابی به قله‌های انسانیت، علم و ادب و اخلاق فراهم می‌آورد. تفکر و تعقل، خلاقیت و نوآوری، بهره‌مندی از روش‌های نوین و فناوری‌های جدید، ایجاد محیطی با نشاط و شاداب، برپایی مدرسه دوست داشتنی، همه و همه در خدمت تربیت دانش آموزان برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه و قرب الهی است. که بخشی از تحقق این مهم، به مسلط بودن معلمان به اطلاعات علمی روز مربوط می‌شود.

در سطح کلان، پرداختن به مجموعه تغییر در برنامه‌های آموزش و پرورش در نظام آموزشی ما با توجه به اظهارات متفاوت و زیاد کارشناسان و علما و همکاران مورد بحث بوده است. در اطلاعات جمع آوری شده از یکصد کشور توسعه یافته و در حال توسعه (مطرح شده در کنفرانس افق‌های جهانی ۲۰۱۵) و با استفاده از فراتحلیل، اظهار شده است که دانش آموزان دوره ابتدایی و دوره متوسطه به ۱۶ مهارت نیازمند که این مهارت‌ها در ۳ مقوله: سواد پایه، شایستگی‌ها و ویژگی‌های فردی تقسیم شده‌اند.

در این مجموعه برآنیم که با توجه به گستره فضای مجازی و تاثیر آن بر افکار، ایده‌ها و رفتارهای ایجاد شده بر سبک زندگی، مواردی را که متأسفانه به دلیل خلاء موجود در خانواده‌ها موجب شده است تا جسم و روان دانش آموزان در معرض آسیب قرار گیرد، به صورت کاربردی در اختیار همکاران عزیز، فهیم و دانش‌قراان باشیم.

این مجموعه با سفارش اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان و با هدف فراهم آوردن مطالبی علمی و کاربردی در سطح کار با کودکان و نوجوانان در محیط آموزشی و منزل به شکلی موجز نگاشته شده است و مطالب آن به نحوی مورد ویرایش و بازنویسی قرار گرفته است که حتی برای خوانندگان ناآشنا با اطلاعات و اصطلاحات تخصصی روان پزشکی و روانشناسی، قابل استفاده است.

معلمان، مدیران، معاونین، مشاوران، اولیای دانش آموزان و دیگر مشاغل مرتبط با کار کودک و نوجوان نیز می‌توانند در صورت لزوم، به این مجموعه مراجعه کنند و به دور از هرگونه تفصیل‌گویی (که گاهی در تألیفات اجتناب ناپذیر است) و بعضاً طولانی و خسته کننده، پاره‌ای از اطلاعات، راهکارها و راهبردهای مورد نیاز خود را در کار حرفه‌ای با کودکان و نوجوانان، در آن بیابند.

تقریباً تمامی قسمت‌های این مجموعه به شکل کاربردی، قابل استفاده کار با کودکان و نوجوانان است. ولی در پاره‌ای از موارد برای تقویت مهارت‌های والدین، مربیان و مشاوران، روانشناسان و دیگر افراد مرتبط با کودکان نکاتی آورده شده است، که در رأساً مورد استفاده بزرگترهاست (بخش مربوط به مدیریت خشم و عصبانیت) و آنان را در شناسایی آسیب‌های احتمالی که نیازمند ارجاع به متخصصان حرفه‌ای همچون روانپزشکان کودک و نوجوان و روانشناسان است، با آوردن سوالات سرانگشتی یاری‌بخش کند (قسمت مربوط به افکار پسیکوتیک).

اگر چه فراهم آوردن چنین مجموعه‌ای، سنگین و دشوار بود، اما بسیار تلاش شد، تا از منابع مختلف علمی، مطالبی موجز و کاربردی گردآوری شود تا با کمترین حلاله اشتباهات تکنیکی و ویرایشی در اختیار شما قرار گیرد. با این وجود، قطعاً کاستی‌های ناخواسته این کار از نگاه نقادان، و تیزبین شما خوانندگان عزیز به دور نخواهد ماند. امیدواریم ما را با ارائه نکات و پیشنهادهای ارزنده در تدوین مجله‌ها یاری فرمائید.

در پایان لازم به ذکر است، اگر چه به دلایل روانی مطالب و ساده سازی متون تخصصی جهت استفاده همگانی، از آوردن ارجاعات مطالب اقتباسی در داخل صفحات کتاب اجتناب شده است، ولی تمامی مطالب این مجموعه، نقل به تلخیص از منابع انتهایی کتاب است. بنابراین توصیه می‌شود خوانندگان محترم برای کسب اطلاعات بیشتر و جامع به این منابع مراجعه کنند.